

Jubileumsspecial och en ny bok:

65 – med mer energi än någonsin

Detta Kvinnoglöd är ett extra tjockt jubileumsnummer för att fira att KviSk fyller 65 år. Men som många av medlemmarna vet, så är 65+ ingen orsak att slå sig till ro. Det är då vi verkligen får tid att engagera oss!

Kvinnor utmanar – tradition och förnyelse i Svenska kyrkans kvinnorörelse heter en jubileumssbok som KviSks styrelse tagit fram, lagom till Världens fest. Boken speglar KviSks historia och kommer att utmana oss inför framtiden. Sid 3

Tyck till!

om framtiden för Kvinnor i Svenska kyrkan och Kvinnor för mission!

Föreningarna har en längre tid diskuterat formerna för ökad samverkan mellan kyrkans kvinnor.

Svara på en enkel Enkät, på länk från hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se/more/enk-t

Kvinnor bygger och berättar

– Vi måste ta till vara att kvinnor bygger kyrkan på ett nytt sätt, säger Inger-Lise Olsen, KviSks första konsulent.

– Vi måste formulera en kristendom som inte backar eller blundar för den som har det svårt, säger Hanna Stenström, feministteolog.

Vilka uppgifter ser du som viktigast för kvinnor inom kyrkan? Skriv och debattera i Kvinnoglöd!

Läs om några olika projekt som drivits under åren, bland annat Kvinnor berättar om Gud mitt i livet, med en bok som i dag går att få tag på endast antikvariskt (bilden).

Feministteolog och forskare Hanna Stenström

Kyrkans konsulent i genderfrågor Inger Lise Olsen

sid 4 - 5 - 6

sid 2

sid 7

Jesus talar med kvinnor

Kvinnan vid Sykars brunn – som konstnären Olle Hjortzberg såg henne, samtalande med Jesus Kristus. Målningen finns i Immanuelskyrkan, Stockholm.

Jesus talade med kvinnor, och vi kvinnor talar med Honom. Därför heter KviSks och Kvinnor för missions (Kfm) paviljong på Världens fest förstas Sykars brunn.

Du har väl bokat in Världens fest som äger rum i Malmö 7 - 9 september. Platsen vid Sykars brunn blir en rastplats för deltagarna att träffas, samtala, vila fötterna och dricka ett glas friskt vatten.

Världens fest vill inspirera och utmana anställda och ideella krafter i Svenska kyrkans internationella arbete, bland annat genom ett 60-tal seminarier. KviSk och Kfm ansvarar för sex av dessa, som handlar om rättvisa, tolerans och rituell dans.

Internationella talare är Fulata L Moyo från Malawi, Elaine Gleci Neuenfeldt, Brasilien och Geneve, samt Matsiliso Ndlovu och Josephine Siziba från Zimbabwe. Katja Wiebe, integrationspedagog, och Fredrik Hollertz, präst, talar om människohandel.

Hur uttrycker vi vår solidaritet?

Kvinnor i Svenska kyrkan firar 65 år. Är det då dags för pension?

Frågan har ställts då och då under de 65 åren. Finns det skäl att fortsätta driva en renodlad kvinnoförening i Svenska kyrkan? Svaret har varit, och är också i dag, att ännu har vi inte fullt ut jämställdhet mellan könen, ännu är det inte självklart att efterfråga kvinnors erfarenheter och kunskaper när beslut ska fattas eller när visioner och planer målas upp för framtiden i kyrka och samhälle. Gemenskap och systerskap för sin egen skull, men också för att inspirera och utmana kvinnor att synas och höras.

Så nu firar vi och uppmuntras samtidigt av de 65 åren att dra upp riktlinjer för föreningens fortsatta verksamhet.

Vilka är angelägna frågor för kvinnor i Svenska kyrkan idag? När vi lyssnar på stiftsgrupper och enskilda framträder

två områden. Det ena är önskemål om mötesplatser för att samtala om existentiella frågor, om vad kristen tro innebär för en kvinna i dagens Sverige. Också en nyfikenhet att möta kvinnor med en annan tro. Det finns ett behov av att få

Krönika

ösa från kvinnors erfarenheter från historien men också att få vara med i nytolkning. Att få sätt sig på brunnskanten likt kvinnan vid Sykars brunn för att dricka livets vatten.

Det andra som tydligt kommer fram är engagemanget för kvinnor i utsatthet. Hur kan vi uttrycka solidaritet med kvinnor som är utsatta för våld, trafficking, fattigdom, kränkning, i Sverige såväl som i andra länder? Ökad kunskap,

goda handlingsmodeller och effektiva förändringsmetoder efterfrågas för att kunna kanalisera engagemanget i konkret solidaritet. Mycket av detta finns i andra sammanhang, men var kommer vår förening in och vad är vår särskilda utmaning, vårt särskilda bidrag?

Här har vi två angelägna områden att utveckla och fördjupa. Kvinnan på brunnskanten i Sykar får vara en bild för det vi utmanas att arbeta vidare med för att växa och mogna.

Vilken är den andra bilden vi kan använda för solidaritet och empati, för tron som tar sig uttryck i konkret medmänsklig handling?

Hilda Lind
Ordförande i KviSk

Hanna Stenström: – Vi får inte backa för det svåra

– Nu ska vi formulera en kristendoms-tolkning som fungerar i dagens samhälle även för den som inte backar eller blundar för det som är svårt. Jag vill ringa in tankarna och vill inspirera, säger Hanna Stenström som är teologie doktor och feminist. I sin text i KviSks Jubileumsbok samlar hon ihop och formulerar vad hon ser som KviSks uppgift i framtiden.

Hanna är inte en som backar. Öppna ögon karakteriserar hennes forskning vid Uppsala universitet.

Imponerande, visst?

Detta nummer består av fyra extra sidor och ett xplock av allt som kristna kvinnor åstadkommit under 65 år.

Glöm inte bli medlem, 100 kr till bg 422-3699, namn, adress, födelseår och eventuell e-postadress!

Elisabeth Enger redaktör

PS Deadline för nr 4 är 16 november.

– Min uppväxt präglades av en kristendom som var öppen och livsbejakande, inte låst vid en viss tro eller dogmatik, och var samtidigt engagerad i samhället, säger Hanna.

– Jag och min bror tvingades aldrig in i något kyrkligt "barnarbete", våra föräldrars attityd var öppen och generös. Familjen var visserligen inte tydligt feministisk, men förhöll sig aktivt till kristendomen på gott och ont.

Uppväxten i Stockholm med en pappa som präst i en släkt med präster i flera generationer, har gett henne självförtroende. Mamma hade en frireligiös uppväxt i framför allt pingstkyrkan, men lämnade den som vuxen.

Hon hade erfarenhet av en god kristen tro som bär, men också av en kyrka som stänger in och hämmar.

För Hanna har det alltid varit självklart att man ska ta ansvar, och att man ska vara en person som spelar roll. Det är viktigt att vara med i förändringsprocessen i samhället.

– Jag är en fortsättning av den prästerliga raden i min släkt. Jag har som mina föregångare ett medvetande om att

kyrkan har med samhället att göra, även om jag står för andra värderingar än de gjorde, konstaterar Hanna.

Hanna hade tidigt ett engagemang och en kallelse att bli präst och började läsa teologi i Uppsala. Hon har arbetat korta perioder som präst, men hon visste tidigt att hon ville ägna sig åt forskning.

– Som 60-talist är jag för ung för att ha varit med under Grupp 8-tiden. Min

generation trodde att kvinnorna var fria och jämställda. Vi visste inte då hur djupt det patriarkala förhållningssättet sitter.

Hanna hade burit med sig feministiska värderingar sedan tonåren,

men kallade sig inte feminist förrän som doktorand på 1990-talet. Det var då frågorna började ta fart på teologiska fakulteten och hon insåg de strukturella problem som kvinnokampen står inför. Hon började läsa feministteologisk litteratur, och genom sitt arbete i kvinnojour såg hon konkreta exempel på hur de patriarkaliska strukturerna kunde slå mot kvinnor.

Elisabeth Enger

Kvinnoglöd nr 3/2012 Årgång 2. **Kvinnoglöd** är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan KviSk och publiceras 4 ggr/år på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se Nyhetsbrevet trycks även på miljövänligt papper hos Rolands offset, Linköping.

Redaktionsadress: Elisabeth Enger, Låbyn Hagen 501, 662 91 Åmål. Bidrag mejlas till eenger.hagen@gmail.com

Ansvarig utgivare: Hilda Lind Redaktör: Elisabeth Enger

Redaktionsråd: Margareta Hector, Vallentuna, Karin Hedner, Lund, Bulle Davidsson, Vreta kloster.

Aktiva KviSk-kvinnor

1947 grundades Kyrkliga kvinnorådet, senare Sveriges kyrkliga kvinnoråd, en paraplyorganisation för stiftskvinnoråden, på initiativ av Margit Sahlin, Gertrud Jarl och Vera Björklingson. Margit Sahlin var dess första ordförande fram till 1962.

1995 bytte organisationen namn till Kvinnor i Svenska kyrkan.

Se bilden som vi hittade i KviSks arkiv hos Svenska kyrkan, Uppsala!

Från KviSks årsmöte i Åkersberg i Höör 1996.
Foto från KviSk/Svenska kyrkans arkiv Uppsala.

Bok om de 65 åren

Kvinnor i Svenska kyrkan firar 65 år i år. Det firar vi med en jubileumsbok. *Kvinnor utmanar – tradition och förnyelse i Svenska kyrkans kvinnorörelse* är titeln.

Boken är ett stycke kvinnohistoria. 22 kvinnor berättar personligt om sina upplevelser under några år i vår kvinnoförenings 65-åriga liv. Händelser och reflektioner läggs till varandra som pärlor i ett pärlband. Här finns inga anspråk på att ge en heltäckande eller objektiv beskrivning. Sammantaget ger berättelserna inblickar i både vad som är tradition och vad som är förnyelse i föreningens historia.

Föreningens 65-åriga historia berättas på två olika sätt. I den första finns reflektioner från några av dem som varit ordförande i föreningen. Där finns också korta glimtar från alla stiftsgrupperna och en artikel om tradition och förnyelse. Den andra delen är en kronologisk berättelse. Denna består till stor del av korta notiser. Den kan också användas som uppslagsbok. På detta sätt får historien belysa nutiden och utmana oss i våra visioner för framtiden.

Lördagen den 8 september under Världens fest i Malmö släpps de första exemplaren av boken. Välkommen då

Västerås stiftsgrupp firar KviSk

Lördagen den 13 oktober inbjuder Västerås stiftsgrupp till 65-årsjubileum vid en heldag på Avesta församlingsgård med Birgitta Montan, Agneta Lejdhamre och AnnBritt Grünwald. Anmälan till Ingegerd Hellberg 0243-19443 eller Brita Berg 0243-13936

till Sykars brunn för att få ett exemplar. Därefter kan boken beställas från ordf@kvinnorisvenskakyrkan.se Hilda Lind, Kyrkogatan 13, 222 22 Lund, 0768- 343 230.

Hilda Lind

Mariann Sönnebo in memoriam

Mariann Sönnebo, vår kära med-syster i Kvinnor i Svenska kyrkan, har lämnat oss. Hon avled den 14 juli 2012.

Vi skulle just börja vårt styrelsesammanträde i januari då vi fick beskedet att Mariann drabbats av sjukdom. Under sex långa månader pendlade vi mellan hopp och missmod. Så kom meddelandet vi inte ville få. Mariann skulle inte längre finnas med i vår gemenskap.

Mariann kom med liv och lust och stort engagemang in i styrelsearbetet 2009. Dessförinnan hade hon varit kontaktperson för Karlstads stiftsgrupp. Mariann bidrog med sin professionalitet som journalist och

skribent. Hon var med om att ta initiativ till detta nyhetsbrev, Kvinnoglöd. Och hon såg till att idén omsattes till verklighet när hon tog på sig att utforma brevet och vara dess redaktör. Fyra nummer hann Mariann med att ge ut, och den andra årgångens fyra nummer låg långt framme i planeringen.

Mariann delade också med sig av sina inre tankar. I en artikel i tidningen ELSA berättade hon om mötet med Rut, som alltid hälsade henne med ett "Gud välsigne dig", en omtumlande och avgörande erfarenhet som Mariann alltid bar med sig.

Mariann hade ständigt idéer om hur föreningens arbete skulle utvecklas. Hennes personlighet var en stor gåva till oss i styrelsen och till hela föreningen. Starka färger, generositet, ett varmt hjärta, iver, tillförsikt och en stort hopp, också när hälsan sviktade. Sådan var Mariann. Vi saknar henne. Minnet av Mariann är inneslutet i stor tacksamhet.

Hilda Lind
ordförande

Syföreningen i Västeråker i Uppland, cirka 1920. Syföreningen samlade kvinnor som var yngre och äldre, gifta och ogifta. Klänningarna och förklädesmodellerna skvallrar också om en viss social spridning. Foto: Privat

En lång sömnadshistoria

2002 beslutade Svenska kyrkans kyrkomöte att dokumentera och synliggöra de kyrkliga syföreningarnas betydelse. Kvinnor i Svenska kyrkan drev projektet som fick namnet Sy för livet. En styrgrupp med representanter från KviSk och Svenska kyrkans forskningsavdelning ledde arbetet.

Projektet genomförde en enkät som besvarades av 1 600 syföreningar. Svaren förvaras i Svenska kyrkans arkiv. Projektet resulterade i två böcker *På vidsträckt fält*, redaktör Cecilia Dahlbäck (projektledare), och *Svenska kyrkans syföreningar 1844-2003*, Cecilia Wejryd (forskare).

De kyrkliga syföreningarna verkar på vidsträckt fält och stöder ofta mission, diakoni och den egna församlingens kyrka och verksamhet.

År 1959 hade 95 procent av landets församlingar minst en syförening.

År 1970 fanns cirka 6 000 syföreningar med 135 000 medlemmar.

År 1990 skänkte Svenska kyrkans syföreningar 58 miljoner kronor. Fram till mitten av 1990-talet var syföreningarna

den kyrkliga organisationsform som hade flest medlemmar.

År 2003 fanns cirka 3 000 syföreningar med 46 000 medlemmar.

År 2003 skänkte syföreningarna 42 miljoner kronor.

Under 1800-talet var syföreningarna

ofta en emanciperande kraft, men under 1900-talet utgjorde de ofta en konserverande kraft.

Under andra världskriget försökte Aktiv hushållning, ett organ startat av

Statens priskontrollnämnd, ta över de kyrkliga syföreningarna. Aktiv hushållning ville genomföra "en omläggning av de cirka 4 000 kyrkliga syföreningarnas verksamhet".

Syföreningarna skulle utgöra en kanal för den statliga klädvårdspropagandan och lära husmödrarna att hushålla med textilier. I Diakonistyrelsens arkiv återfanns en sammanfattning av 700 syföreningars svar. Endast tre procent av syföreningarna bejakade förslaget.

Resten vägrade överge sin identitet som kyrklig syförening. Syföreningskvinnor är och har varit kompetenta och lojala med församling och kyrka!

Cecilia Wejryd, docent i kyrkohistoria

**Två böcker på Verbum 2005:
På vidsträckt fält, redaktör Cecilia Dahlbäck
Svenska kyrkans syföreningar 1844-2003, Cecilia Wejryd.**

Heligdansare nätverkar

Livets cirkel, en nordisk festival för heliga danser, anordnades på Tallnäs stiftsgård i Småland i slutet av juni. Ett 80-tal deltagare, varav en handfull från övriga nordiska länder, deltog.

– Det var roligt att kunna uppleva bredden inom cirkeldans, från koreograferade danser till traditionellt folkliga vid ett och samma tillfälle, säger Annika Linderfalk, kyrkoherde i Lunds stift.

Dessutom har ett nätverk mellan heligdansare i Norden börjat knytas, i det håller Ann-Christin Wigermo, också hon en av arrangörerna och församlingspedagog i Växjö.

Att man kan använda kroppen för

att utöva andlighet och att dansen kan uttrycka bön, är nu accepterat sedan den för 20 år sedan introducerades i Sverige av prästen Maria Rönn.

I Danmark, liksom i Sverige, dansas sedan länge helig dans både inom kyrkan och i fristående grupper. I Finland har dansledare från Sverige nyligen introducerat helig dans. Ännu inte så mycket i Norge, den som finns pågår inom retreatrörelsen i Norska kyrkan.

Elisabeth Enger

**Läs mer om cirkeldans - helig dans på hemsidan
www.heligadanser.se**

– Konferens om tjejer och ohälsa måste följas upp!

– Det finns ett stort behov av att få veta mer och utbyta erfarenheter kring denna problematik, sade Birgitta Wiking Boman projektledare för konferensen Tjejer och ohälsa i Stockholm i november i fjol med ett 30-tal deltagare.

– Konferensen får inte vara en engångsföreteelse. Det är viktigt att den följs upp på olika sätt, betonade hon.

– Det är ett stort ansvar att möta dessa unga kvinnor. Frågan: Vad kan kyrkan göra? var en del av seminariet och måste ställas fler gånger, under olika former och olika sammanhang, påpekade Birgitta. En deltagare:

– Det var en fantastisk dag som även gav tillfälle till egna reflektioner, sade Carina Bengtsson från Skara stiftsgrupp.

Hon uppmärksammade särskilt doktoranden Anneli Nielsen som berättade att allt fler flickor inte klarar pressen i skolan med droger och våldsamma tendenser som följd.

– Flickor som kommer utanför har svårare att hitta en plats i samhället och utvecklar oftare psykisk ohälsa. Tre

Vi måste fortsätta uppmärksamma de unga kvinnor som mår dåligt. Själsvält och att skära sig är allvarliga symtom.

Anneli Nielsen (fr v), Thérèse Eriksson och Eva-Mari Thomas medverkade i konferensen. Även Malena Hellman utanför bild. Foto: Emma Larsson

gånger fler flickor än pojkar försöker begå självmord, men pojkarna lyckas oftare eftersom de väljer våldsammare sätt. Hela 80 procent av dem som ringer till Bris är flickor, berättade Carina Bengtsson. Cristina Åström och Tina Manner, komminister respektive

diakon i Åmåls församling deltog också:

– Efter konferensen är vi mer medvetna om flickorna på ett annat sätt. Man märker redan i mellanstadieåldern

att vissa mår dåligt. Vi försöker få dessa att synas i gruppen, sade de.

Konferensen var en bra fördjupning i ett samhällsproblem som finns överallt.

– Unga är mer utsatta i dagens samhälle, de exponeras allt mer via internet på ett sätt som inte går att förutsäga konsekvenserna av, sade Cristina Åström. Hon blev förfärad av Malena Hellmans information om Pro-Ana-rörelsen, en rörelse på internet som uppmuntrar själsvält. En rörelse som enligt Malena Hellman hade många likheter med en religion.

Elisabeth Enger

Ett ordlöst språk i kroppens rytm

Inom ramen för ett av Kvinnor i Svenska kyrkans mål – att uttrycka kristen tro utifrån kvinnors erfarenheter – pågår ett projekt med beteckningen *Dans i kyrkan*. Ett av syftena med detta projekt är att utveckla arbetet och reflektionen kring rituell dans. Detta arbete har nu resulterat i en bok med titeln **Rituell dans – livets dans**.

Rituell dans är en cirkeldans, där man gestaltar existentiella frågor på ett ritualiserat sätt med utgångspunkt i en allmängiltigt berättelse om de stora livsfrågorna, vanligen hämtad från någon av de stora andliga traditionerna.

Dansformen ger möjlighet att komma i kontakt med och ge ett kroppsligt uttryck för djupa andliga erfarenheter. Den erbjuder ett rum för kvinnors sökande i möte eller kreativ konfrontation med den kristna traditionen.

Boken är mitt försök att överföra den rituella dansen från en individuell och kollektiv erfarenhet i kropp och själ till ett verbalt språk. Jag vill med boken försöka fördjupa de föreställningar om rituell dans, som läsare med egen erfarenhet av den rituella dansen kan ha, och göra det på ett sådant sätt att också läsare utan erfarenhet av rituell dans kan förstå vad som kännetecknar denna speciella dansform.

Jag kom i kontakt med den rituella dansen för snart tjugo år sedan på en konferens på Kyrkans kursgård i Sigtuna 1993. Jag blev omedelbart drabbad av insikten att äntligen ha funnit det språk, som jag så länge hade längtat efter. Det ordlösa språket, som bara finns i kroppens rytmiska rörelser, tillsammans i danscirkeln, tillsammans

med skapelsen, tillsammans med Gud. Jag fann att den rituella dansen ledde till en fördjupning och förståelse av mig själv, av livsvillkoren och av hur allt hänger samman. Därför fortsätter jag att dansa och är sedan 2004 diplomerad dansledare i rituell dans.

Karin Hedner
projektledare
ordf i Lunds stiftsgrupp
och sekr i KviSks riksstyrelse

Kvinnor i Svenska kyrkan ansvarar för ett seminarium med rituell dans vid Världens fest i Malmö den 7-9 september 2012.

Under Världens fest kan man beställa boken. Den kan även beställas genom förlagets e-post: textbehandling@gmail.com eller tel: 0707-91 00 42.

En annons för att berätta om Gud

Kvinnor, berätta om Gud - mitt i livet!
Uppmaningen fanns i en annons i Ica-kuriren i nr 1/1986.

Det var Sveriges kyrkliga kvinnoråd som hade satt in annonsen. Män har i alla tider predikat och undervisat om Gud. Men var finns kvinnors tankar och erfarenheter?

Detta ville kvinnorådet ta reda på.

Medvetet hade kvinnorådet satt in annonsen i en vanlig och väl spridd veckotidning eftersom man önskade få svar av kvinnor

med olika bakgrund, inte enbart kvinnor med hemvist i kristna församlingar och samfund.

Och svar kom. Omedelbart. Till slut var det 116 kvinnor som hade skickat in bidrag, sinsemellan mycket olika. Några skrev många och långa sidor och

berättade utförligt om mycket i sina liv. Andra skrev några korta rader om en viktig händelse. Några skickade in ett stort antal texter. De flesta en enda. Det tycktes finnas ett uppdämt behov av att få uttrycka sig om Gud, om tro, om tvivel.

Kvinnor, berätta om Gud – mitt i livet!

Under hundratals år har män predikat, undervisat och berättat om Gud. Men vilka är kvinnors upplevelser, tankar, erfarenheter av Gud – mitt i livet?

Nu ber vi dig att berätta om Gud, att skriva ner några rader och skicka dem till Sveriges Kyrkliga Kvinnoråd, c/o Brita Zackrisson, Skiffervägen 3, 611 44 Nyköping senast den 1 mars 1986. Vi avser att om möjligt publicera bidragen. Vi uppfattar dem även som ett viktigt led i det arbete med kyrkans bekännelse som nu pågår inom Svenska kyrkan.

Skriv gärna ditt namn och din adress, om du inte vill vara anonym.

Sveriges Kyrkliga Kvinnoråd

Annonsen i ICA-kuriren 1986 gav upphov till en bok, som nu endast finns antikvariskt.

Det fanns två skäl för annonsen i Ica-kuriren den gången. Att få veta något om kvinnors tankar och upplevelser av Gud, men också att inspirera kvinnor att i större utsträckning ge ord och uttryck för sina erfarenheter.

Redan i annonsen framgick det att avsikten med projektet var att på något sätt publicera bidragen. Jag fick uppgiften att försöka mig på detta.

Det blev en bok med titeln *Kvinnor berättar om Gud mitt i livet* som 1989 gavs ut på förlaget Verbum. Alla bidrag

finns med på ett eller annat sätt. Det kan vara hela brev eller delar av ett brevsvår. Andra brev ger tankar, idéer och inspiration utan att ordagrant finnas med.

Bidrag till kyrkans bekännelse

Boken blev ett bidrag till det då pågående arbetet med kyrkans bekännelse inom Svenska kyrkan. Den kom också att räknas in i arbetet under det ekumeniska kvinnoåriondet 1988-1998 *Kyrkor i solidaritet med kvinnor*, som kyrkor och samfund anslöt sig till runt om i världen. En uppgift under åriondet var att inspirera kvinnor att uttrycka sin tro, att "göra teologi" och att dela sina andliga erfarenheter.

Det var märkligt och berörande att med hjälp av boken dela dessa kvinnors texter med andra kvinnor. Många kände igen sig. Ibland rann tårarna. Ofta hördes skratt, och glada leenden spred sig, ibland kom ilska och vrede till uttryck. Och så hördes nya berättelser, och kvinnor fortsatte att berätta om Gud mitt i livet.

Hilda Lind
ordförande

Moder Jord ursprung för tro och liv

Kvinnors engagemang i kyrka och samhälle tar sig olika uttryck från tid till annan. Hösten 2007 var klimatdebatten mycket livlig i alla medier. KviSk-styrelsen saknade de existentiella frågorna i debatten. Vi fann heller inte någon debattör som lade kvinno- eller barnperspektiv på klimatfrågorna.

Andlig mater-ialism

Att ge ut antologin *Moder Jord i klimakteriet* blev vårt sätt att vidga debatten. Tolv kvinnor skrev om rättvisa, ekofeminism, skapelseteologi. Kerstin Bergman myntade uttrycket "andlig mater-ialism" för att betona Moder Jord som ursprung för både tro och liv. Vi var tidigt ute med vårt komplexa budskap. Därför hoppas vi nu att flera ska läsa boken, reflektera över den tillsammans med andra och delta i en reformation med klimaträttvisa i fokus.

Jag var projektledare och starkt engagerad i innehållet. Med flera av författarna arbetade jag som en förlagsredaktör och vi byggde texten tillsammans. Det

skapade relationer som var värdefulla i fortsättningen.

Boken lanserades vid *The Interfaith*

Climate Summit i Uppsala i november 2008. Den väckte intresse och nyfikenhet. I januari 2009 gjorde vi ett nordiskt kvinnoseminarium där den isländska prästen Sigridur Gudmarsdottir med föredraget *Water as Sacrament* gav röst åt den samariska kvinnan som Jesus bad om vatten (se kvinnorisvenskakyrkan.se/texter).

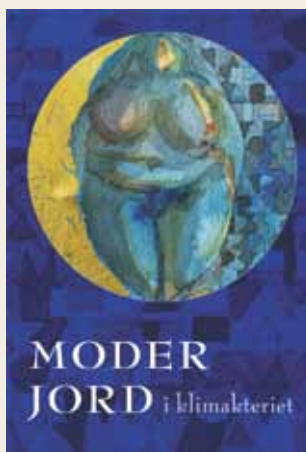
Lysna till Moder Jord var nästa fas (2010) i projektet. På sju platser ordnade vi möten för samtal mellan någon av Moder Jord-författarna och en förberedd läsare. Oftast blev det ingen debatt – alla var överens. Recensionerna har varit få men positiva. Och vi nådde syftet att lyfta fram ett ekoteo-

logiskt och feministiskt perspektiv på klimatfrågorna.

I grupper runtom i landet pågår

samtal kring *Moder Jord i klimakteriet*. Psalmen *Oh, Moder Jord* med Kerstin Bergmans text sjungs i radions morgonandakt. Långsamt men ihärdigt sipprar insikter om klimat-hoten och vårt ansvar in i hjärtan och tankar.

Birgitta Nyrinder
kassör i KviSks styrelse

Moder Jord i klimakteriet – om klimatkrisen, hot och hopp, Arcus förlag, 2008, finns i bokhandeln.

Du kan beställa den från KviSk (kassor@kvinnoisvenskakyrkan.se). Då kostar den 50 kr/ex + porto. Hos Sensus finns ett studiematerial för diskussion av boken i små grupper.

Inger Lise Olsen:

Kvinnor bygger kyrkan på nytt sätt

KviSk har en viktig uppgift i framtiden med att ge uttryck för kvinnors röst; som remissinstans, och på andra opinionsbildande vägar.

– Nu ser vi fram emot Världens fest i Malmö i september, där KviSk lyfter våra frågor, bland annat på förmötet dit kvinnor från våra vänstift bjudits in, säger Inger Lise Olsen, Svenska kyrkans konsulent för genderfrågor.

– Kyrkan borde inte ha problem med att människor har lämnat kyrkan, utan att kyrkan har lämnat dem. Vi ser att kvinnor bygger kyrkan på ett nytt sätt, ett mycket viktigt bidrag till Svenska kyrkan. Det handlar om pilgrimsrörelsen, taizé, heliga danser, retreatar; verksamheter där kvinnor är mycket aktiva.

– Vi måste ta tillvara nya uttryck för kristen tro. Vi kvinnor vill vara med i de existentiella samtalen om tro. Nu ser vi fram emot den kartläggning som kyrkomötet beslutat om, som svar på en motion om Vuxnas väg till tro.

Inger Lise Olsens arbetsrum ligger under takåsen i gamla stallet på biskopsgården ovanför Uppsala domkyrka. Hon är teolog, utbildad i Oslo.

Individuellt medlemskap

1990 tillträdde hon en ny tjänst som konsulent för kvinnofrågor i Svenska kyrkan; hon fanns med i ledningsgruppen och bevakade kvinno- och jämställdhetsfrågor. Bland annat skulle hon också vara sekreterare för Sveriges kyrkliga kvinnoråd, som 1996 blev KviSk.

– Nu infördes individuellt medlemskap. Stadgarna uppdaterades och blev i viss mån radikaliserade med en tydlig kvinnlig syn på religion och andlighet, säger Inger Lise.

– Det fanns stiftsgrupper som inte gillade reformen med den ombildade föreningen, men för de flesta som ville göra något för kyrkan, blev det bra, konstaterar Inger Lise.

En särskild person anställdes som konsulent för KviSk.

– För mig var det första gången jag fick en nära kollega, en som arbetade med samma frågor i samma korridor. Någon att diskutera och utveckla strategier med. Det blev mer aktivitet. KviSk kom med i olika arbetsgrupper, bland annat referensgruppen för handboksarbetet och gruppen för folkkyrkoprojektet.

Kvinnor och män möttes

Inger Lise minns och berättar om de gångna årens olika projekt. Hon bläddrar i gamla nummer av Elsa med reportage om olika engagemang.

– Vi deltog till exempel i FN:s stora kvinnokonferens i Beijing i Kina. Och här talar Maria Bergom Larsson vid en internationell kvinnodag på teologiska högskolan i Lidingö!

Andra aktiviteter där KviSk var mycket aktiv är Kyrkor i solidaritet med kvinnor, som pågick 1988 till 1998, samt Kvinnor kan-mässorna. 1995 hölls en jättestor konferens Ansikte mot

– Det är viktigt att vi kvinnor håller ihop. Här är vi nu i ett större sammanhang, säger Inger-Lise Olsen, KviSks första konsulent, med arbetsplats i biskopsgårdens gamla stall.

ansikte, där kvinnor och män möttes och diskuterade kyrkan och könsroller. KviSk var också mycket aktiv inom SEK, Sveriges ekumeniska kvinnoförbund, liksom föreningen nu är aktiv inom Sveriges kvinnolobby.

– Det är viktigt att vi kvinnor håller ihop. Här är vi nu i ett större sammanhang. Vi måste lyfta blicken och överväga vad som är vårt ansvar.

Inger Lise håller föredrag och deltar i utbildning av präster, diakoner och församlingspedagoger.

– I mitt jobb ingår att synliggöra kvinnors perspektiv på kyrka och samhälle. Det handlar om makt. Att bemöta och förebygga sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Det kan handla om våld i kristna familjer.

Att tala om makt

Vad har varit svårast i genderarbetet inom kyrkan?

– Att tala om jämställdhet är att tala om makt. Det är det många som inte vill. Det finns ett motstånd mot att se de strukturella skillnaderna. Det handlar inte om att "jag hjälper till med disken"! säger Inger Lise Olsen.

– Strukturerna är större än det enskilda köket!

Genderstrukturerna är ett stort kunskapsområde att erövra för både kvinnor och män. Det handlar om löner, pensioner, barntillsyn. Det handlar om att män väljer män till höga positioner. Men kvinnor väljer också män.

Ändå har det skett mycket sedan Inger Lise började. I dag är 38 procent av prästerna kvinnor. Det finns fler kvinnliga biskopar, och fler, mycket kompetenta, kvinnliga ledare på nationell nivå, i stift och församlingar.

Text och foto: Elisabeth Enger

Nytändning i Härnösand

Stiftsgruppen i Härnösand har genomgått en nytändning. Med en styrelse som består av en hel del nya ansikten, har vi i Härnösands stift nu satt fart ordentligt med att genomföra många olika aktiviteter.

Kvinnofrukostar med budskap i

På gång

Härnösandsområdet, friluftsgudstjänst i Sollefteå, gudstjänst med feministiska förtecken på den internationella kvinnodagen och en musikgudstjänst, Kvinnligt & Sinnligt, där deltagarna bjöds på andlig musik skriven och framförd av kvinnor, är några exempel.

Michaela, ordförande.

På årsmötet diskuterade vi tjejer och ohälsa, och det är ett ämne som vi vill fortsätta att engagera oss i. På tjejmässan i Lit i maj deltog vi till exempel i en monter med Lit, Kyrkås och Håggenås församling.

Nu är det snart dags för den årliga inspirationshelgen på Vårsta, 15-16 september, med temat tro och feminism. Hilda Lind och Hanna Stenström medverkar, så det blir högtintressant!

I höst planerar vi kvinnofrukostar också i Östersundsområdet, och i Härnösand står interkulturella möten med rörelse/dans och hantverk på dagordningen. Välkomna till våra aktiviteter!

Mikaela Munck af Rosenschöld
Ordförande i Härnösands stiftsgrupp

I citronträdet skugga

I Svenska kyrkans arkiv i Uppsala finns en hel del handlingar från KviSks tid med egen konsulent. Bland annat har vi hittat detta foto från kvinnoresan i Martas och Maria Magdalenas fotspår.

Hänt 1999

En grupp på 19 kvinnor, från Lund till Umeå, reste några sommardagar 1999 till Birgittaklostret i Lugano. Färden med tåg och buss förde dem till det vackra klostret på en sluttning i närheten av Luganosjön, omgivet av höga berg. Översjön gled bruna glador på jakt efter fisk. Efter qigong och andakt varje morgon vandrade kvinnorna

18 av de 19 kvinnor som 1999 reste i Martas och Maria Magdalenas fotspår. En del av KviSks historia i Svenska kyrkans arkiv.

i bergen, gjorde studieresor i omgivningen samt guidades i kyrkor och om konstverk av Britt Mossberg. Bland annat såg de da Vincis Nattvarden i Milano. Dagarna avslutades med andakt. Före hemresan gjorde kvinnorna en inre pilgrimsvandring i klosterträdgården.

Elisabeth Enger

Upprop mot könsdiskriminerande reklam

Sveriges kvinnolobby startade i maj ett upprop mot könsdiskriminerande reklam. Den finns idag överallt och blir allt svårare att undvika. Det offentliga rummet är ockuperat av könsdiskriminerande bilder. Stereotypa och objektifierade bilder påverkar kvinnors och mäns handlingsutrymme och befäster ojämställdheten mellan könen.

Förutom att samla in namn på nedanstående länk, vill kampanjen informera om hur man som privatperson kan gå till väga för att anmäla könsdiskriminerande reklam till reklamombudsmannen. Om du vill delta kan du delge dina anmälningar till kampanjens Facebooksida [facebook.com/varningtillallmanheten](https://www.facebook.com/varningtillallmanheten) webbsida: <http://namninsamling.se/index.php?sida=2&nid=6595>

Kön, teologi & etik

Den 10 november anordnas seminariet *Feministisk teologi och etik – i ord och handling* på Teologiska Högskolan Stockholm i Bromma. Utgångspunkt är boken *Kön, teologi & etik* av Maria Jansdotter Samuelsson, Johanna Gustafsson Lundberg och Annika Borg.

Hanna Stenström introducerar temat. Maria Jansdotter Samuelsson talar om Ekofeminism och ekoteologi, Johanna Gustafsson Lundberg om Etik och feminism, samt Annika Borg om Bibeltolkning och kön. Efter samtal i grupper deltar de fyra föreläsarna i ett panelsamtal tillsammans med Karin Wiborn, som är ny generalsekreterare i Sveriges kristna råd.

Arrangörer är Sveriges ekumeniska kvinnoråd (SEK), Forum för prästvigda kvinnor och KviSk. Seminariet kostar 300 kr. Info och anmälan till SEK tel 08-453 68 04 eller mejl sek@ekuc.se. Sista anmälningsdag är den 6 november.